

Türkiye Cümhuriyetile Felemenk Kırallığı arasında aktedilen uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesinin tasdıkı hakkında 1/650 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve Adliye encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/1257

30 - IV - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesinin kabul ve tasdıkı hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 26 - IV - 1933 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükümetinin Felemenk Kırallığı Hükümetile aktetmiş olduğu uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesi Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz olunur.

İki Devlet arasında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek arzusuna istinat eden bu muahede Türkiye ile Felemenk arasında zuhur edebilecek her nevi ihtilâfların, diplomasi yolu ile tesviyesine imkân elvermediği hallerde, uzlaşma ve hakem usullerile hallini gözetmekte ve bu hususta takip edilecek yolları göstermektedir.

Beynelmilel ihtilâfları sulh vasıtalarıle halletmeği istihdaf eden Cümhuriyet Hükümeti diğer bazı Devletlerle aktettiği hakem muahedelerine müşabih ve mümasil olan bu muahedeyi imza etmekle beynelmilel sulh vadisinde yeni bir adım daha atmış oluyor.

Türkiye ile Felemenk arasındaki münasebetlerin idamesini temin eden ve takip eylediğimiz sulh gayesini müemmin bulunan bu vesikanın tasdıkı yüksek takdirlerine arz olunur efendim.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Karar No. 17
Esas No. 1/650

23 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesi hakkındaki kanun lâyihası encümenimizce tetkik edildi. Hükümet-

tin esbabı mucibe mazbatasında beyan edilen mütalea encümenimizce de muvafık görülmüş ve lâyihanın tasdik olunması için Yüksek Meclisin tasvibine arz edilmesine karar verilmiştir.

Ha. E. Rs. N.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Diyarbakir			İzmir	Trabzon	İstanbul	Bolu
Zeki Mesut			Halil	H. Nebizade	Salah Cımcoz	Falih Rifka
Aza						
Bolu						
Hasan Cemil						

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 25
Esas No. 1/650

21 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesinin kabul ve tasdiki hakkındaki kanun lâyihası encümenimize havale edilmekle Hariciye encümeni mazbatasile birlikte tetkik ve müzakere edildi.

Felemenk Kırallığı ile aktedilmiş olan bu muahede emsaline uygun olmakla Hükümetin esbabı mucibe lâyihasında beyan olunan mütalea encümenimizce de musip görülmekle lâyihanın kabulü hususunun Heyeti Umumiyenin tasvibine arzına ittifakla karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Ad. E. Reisi Na.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Kocaeli		Trabzon	Kayseri	Antalya	Kars
Salâhattin		Raif	S. Azmi	Numan	Nazif
Aza	Aza	Aza	Aza		
Edirne	Edirne	Erzincan	Balıkesir		
Hasan Hayri	Şeref	Abdülhak	Vasfi		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cümhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinin kabul ve tasdiki hakkında kanun lâyihası

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında Cinevrede imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına Hariciye vekili memurdur.

26 - IV - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal V.
İsmet	Yusuf Kemal	Zekâi	Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik
Mf. V.	Na. V.	İk. V. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Reşit Galip	Hilmi	Muhlis	Dr. Refik	Ali Rana	Muhlis

TÜRKİYE İLE FELEMENK

Aralarında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve iki memleketi yekdiğerinden ayıracak her nevi ihtilâf ve münazaaları muslihane halletmeği teşkil etmek arzusunda bulunan Türkiye Reiscümhuru Hazretleri ve Haşmetlü Felemenk Kraliçesi Hazretleri bu maksatla bir muahede aktine karar vermişler ve tarafeyn murahhasları olarak:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Hariciye vekili Doktor Tefvik Rüstü Beyefendi,

Haşmetlü Felemenk Kraliçesi Hazretleri:

Hariciye Nazırı Müsyü Jonkheer Frans Beelaerts Vanblokland'ı

Tayin etmişler ve müşarileyhler bu baptaki salâhiyetnamelerini karşılıklı birbirlerine tebliğ ve usul ve kaidesine muvafık bulmalarile aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkitler Türkiye ile Hollanda arasında tahaddüs edecek olan ve münasip müddet zarfında diploması usullerile halledilemeyen her ne mahiyette olursa olsun bilcümle ihtilâfları hiç bir halde muslihane yoldan başka bir tarike tevessül etmeyerek halletmeyi karşılıklı taahhüt ederler.

Madde — 2

Yüksek Âkitlerden biri tarafından dermeyan edilip diğcr tarafın reddine uğradığı bir hakkın mevzuunu teşkil eden ve alelâde diploması usullerile dostane bir surette halledilemeyen her ne mahiyette olursa olsun, bilcümle ihtilâflar aşağıda derpiş olduğu veçhile ya Beynelmîlel adalet divanının yahut bir hakem mahkemesinin hükmüne arz edilecektir.

Şurası mukarrerdir ki, yukarıda mevzubahs ihtilâflar bilhassa; bir muahedenamenin tefsirine, her hangi bir hukuku düvel meselesine, subutu halinde beynelmîlel bir taahhüdün nakzını tazammun eden her hangi bir hâdisenin mevcudiyetine yahut böyle bir nakzı ahtın şumulüne veya edası lâzımgelen tazminatın mahiyetine taallük edenleri ihtiva eder.

Yüksek Âkitler arasında merî diğcr mukavelenameler ile halleri için mahsus bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar işbu mukavelenameler ahkâmına tevfikân hallolunacaktır.

Madde — 3

Beynelmîlel daimî adalet divanı veya hakem huzurundaki usul ve muameleden evvel ihtilâf; bir uzlaşmaya müncer olmak maksadile işbu muahedeye tevfikân teşkil edilen Daimî uzlaşma komisyonu unvanını haiz Beynelmîlel daimî bir komisyona Âkitler tarafından müttefikân tevdi olunabilecektir.

Madde — 4

İkinci maddede mevzubahs ihtilâflar için her iki taraf Daimî uzlaşma komisyonuna müracaat etmedikleri veya müracaat vaki olup ta komisyon telifi beyne muvaffak olamadığı takdirde hukukî ihtilâf, tahkimname ile, gerek statüsünde derpiş edilen şartlar ve usul dairesinde hal ve fasledecek olan Beynelmîlel daimî adalet divanı gerek beynelmîlel ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşrinievvel 1907 tarihli (Lâ Haye) mukavelenamesile derpiş edilen şartlar ve usul dairesinde hal ve fasledecek olan bir hakem mahkemesine tevdi olunacaktır.

Müracaat edilecek kazanın tayini hususunda veya tahkimname ibareleri üzerinde veya tahkim usulü ve hakemlerin intihabı hakkında Âkitler arasında itilâf hâsıl olmazsa bir ay evvel ihbardan sonra âkitlerden her hangi biri ihtilâfı bir istida ile doğrudan doğruya Beynelmîlel daimî adalet divanına arz etmekte muhtar bulunacaktır.

Madde — 5

Mevzuu, Âkitlerden birinin dahilî kanunlarına nazaran millî mahkemelerin salâhiyetine dahil bulunan bir ihtilâf mevzubahs ise işbu ihtilâf ancak salâhiyettar millî makamı adli tarafından münasip müddetler zarfında verilmiş ve kaziyei muhkeme iktisap etmiş olan hükümden sonra, işbu muahede ile derpiş olunan usule tâbi tutulabilecektir.

Madde — 6

Kazaî veya hakemî karar, hali ihtilâfta bulunan Âkitlerin birinin adli makamları veya her hangi diğerk makamı tarafından verilen bir karar veya ittihaz olunan bir tedbirin hukuku düvele tamamen veya kısmen muhalif olduğunu dermeyan eyler ve mevzubahs tarafın hukuku esasiyesi bu karar veya tedbirin netayicinin iptaline cevaz vermez veya kısmen iptaline müsait bulunursa, mutazarrır olan taraf, kazaî veya hakemî hüküm ve kararlar nisfet ve hakkaniyete müstenit bir tazminat verilmesi hususunda âkitler müttelik kalmışlardır.

Madde — 7

Yüksek Âkitlerden alelâde diplomasi usullerile dostane bir surette halledilemeyerek ihtilâf ettikleri ve işbu muahedenin ikinci maddesinde tasrih edildiği üzere kazaî bir hükümler halli yoluna gidilemeyen ve esasen Âkitler arasında meri bir muahede veya mukavele ile haklarında bir hal ve tesviye usulüne merbut bulunmamış olan bilcümle meseleler Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi olunacak ve komisyon Âkitlere şayanı kabul bir sureti hal teklif ve cümle ahvalde bir rapor tanzim ve takdim eylemekle mükellef bulunacaktır.

Komisyonla takdim edilecek istida hakkında Âkitler itilâf edemezlerse bunlardan biri veya diğeri bir ay evvel haber vermek suretile meseleyi mezkûr komisyonla doğrudan doğruya tevdi etmekte muhtar bulunacaktır.

Cümle ahvalde, bir ihtilâfın ikinci maddede de münderiç niza mahiyetini haiz olup olmadığı ve bundan dolayı kazaî bir hüküm ile halli lâzımgeleceğini tayin hususunda Âkitler uzlaşmıyorlarsa, Daimî uzlaşma komisyonu huzurunda her türlü usul ve muameleden evvel, bu ihtilâf, tarafeynin muvafakatile, ve ademi itilâf takdirinde bir tarafın istidasile, Beynelmilel adalet divanına tevdi edilecektir.

Madde — 8

İşbu muahedede derpiş edilen Daimî uzlaşma komisyonu berveçhi ati tayin edilecek beş azadan mürekkep olacaktır.

Yüksek Âkitlerden her biri kendi tebaaları arasından seçilmiş birer komiser tayin edecekler ve diğerk üç komiseri diğerk devletler tebaası meyanından ittifakı âra ile intihap eyleyeceklerdir. Bu üç komiser muhtelif tabiiyetlerde olacaklar ve Yüksek Âkitler bu komiserler arasından Komisyon reisini irae eyleyeceklerdir.

Komiserler üç sene müddetle tayin edilirler. Tekrar intihapları caizdir.

Yerlerine diğerkleri intihap olununcaya kadar ve her halde müddeti memuriyetlerinin inkizası esasında elde bulunan işlerinin ikmaline kadar vazifede kalacaklardır.

Ölüm, istifa, daimî veya muvakkat her hangi bir mâni dolayısıyla münhal olacak yerler sürati mümkünü ile ve üç ayı tecavüz etmeyecek bir müddet zarfında ve tayinler hakkında tesbit edilmiş olan usule tevfikân doldurulacaktır.

Madde — 9

Daimî uzlaşma komisyonu işbu muahede tasdiknamelerinin teatisini takip eden altı ay zarfında teşkil olunacaktır.

Müştereken intihap olunacak aza işbu müddet zarfında tayin olunamaz, veya münhalâta ye-

niden aza intihabı halinde, azalığın inhilâlinden itibaren üç ay müddet zarfında yeni aza tayin edilemezse, başka bir itilâf olmadığı takdirde, icap eden tayinlerin icrası İsviçre konfederasyonu reisinden rica edilecektir.

Madde — 10

Daimî uzlaşma komisyonuna ahvale göre 3 ve 7 nci maddelerdeki şerait dairesinde ve reise bir istida verilerek müracaat olunacaktır.

İstida ihtilâf mevzuunu muhtasaran bast ve beyan etmekle beraber komisyondan, bir uzlaşmaya vordırarak her türlü tedbirlere müracaat edilmesi talebini ihtiva edecektir.

Eğer istida tarafeynden yalnız birinden geliyorsa bu istida müstedi tarafından hasım tarafa derhal tebliğ edilecektir.

Madde — 11

Bir ihtilâfın, Yüksek Âkitlerden biri tarafından Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi edildiği tarihten itibaren on beş gün zarfında âkitlerden her biri bu ihtilâfı tetkik için, kendi komiserinin yerine işte ihtisası olan diğer bir kimseyi tayin edebilir. Bu hakkını istimal eden taraf, keyfiyeti derhal diğer tarafa bildirecektir. Bu takdirde diğer taraf ta ihbarın vaki olduğu tarihten itibaren on beş gün zarfında aynı tarzda hareket etmekte muhtar olur.

Madde — 12

Daimî uzlaşma komisyonunun vazifesi muhtelifünfih meselelerle vuzuh vermek ve bu hususta faideli malûmatı tahkik ile veya başka bir suretle toplamak ve tarafeyni uzlaştırmağa gayret eylemektir. Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra muvafık gördüğü hal tarzlarını âkitlere arz ile bu hususta rey ve mütalealarını beyan için kendilerine bir mühlet verebilir.

Komisyon, mesaisinin hitamında neticeyi mübeyyin bir rapor tanzim eyleyecek ve bu raporun birer nüshasını Âkitlerden her birine tevdi edecektir. Âkitler komisyonun vâsıl olacağı filî ve hukukî veya sair mülâhazalara asla bağlanmış olmayacaklardır.

Yedinci madde 3 üncü fıkrasının hükmü mahfuz kalmak şartile komisyon mesaisi, Âkitler başka türlü bir karar vermedikçe, muhtelifünfih meselenin tevdii gününden itibaren altı ay zarfında nihayete ermiş bulunacaktır.

Madde — 13

Daimî uzlaşma komisyonu; muhakeme usulünü bizzat tanzim edecektir ve bu muhakeme usulü her halde teşkili tarafeyn ile olacaktır.

Tahkikat hususunda komisyon, müttefikan başka türlü bir karar vermezse, beynelmilel ihtilâfların muslihane halline dair olan 18 teşrinievvel 1907 (La Haye) mukavelenamesinin 3 üncü faslı (Beynelmîlel tahkikat komisyonu) ahkâmına ittiba eyleyecektir.

Madde — 14

Âkitler arasında hilâfına ittifak olunmadığı takdirde Daimî uzlaşma komisyonu, reisin irae ettiği mahalde içtima edecektir.

Madde — 15

Daimî uzlaşma komisyonunun mesaisi, ancak Âkitlerin muvafakatile komisyon tarafından itihaz olunmuş bir karar üzerine alenî olabilir.

Yüksek Âkitler, evvelce yekdiğerinin reyini almaksızın komisyon mesaisinin neticesini neşretmemegi taahhüt ederler.

Madde — 16

Âkitler Daimî uzlaşma komisyonu nezdinde kendileriyle komisyon arasında mutavasarî hizmetini gören ajanlar tarafından temsil edileceklerdir. Bundan maada Âkitler kendileri tarafından bu husus için tayin edilen müşavir ve mütehasısların yardımına müracaat edebilecekleri gibi şahadetini kendilerince faideli addettikleri her türlü eşhasın komisyonca istinamını talep eyleyeceklerdir.

Komisyon dahi her iki tarafın ajanlarını ve müşavir ve mütehasıslarını ve faideli addedeceği her hangi bir şahsı Hükûmetlerinin muvafakatile celp ve bunlardan şifahî izahat talep eylemek salâhiyetini haiz olacaktır.

Madde — 17

İşbu muahedenameye muhalif ahkâm mevcut olmadıkça Daimî uzlaşma komisyonu kararları ekseriyeti âra ile ittihaz olunacaktır.

Umum' azalar usulüne tevfikân davet edilmedikçe ve birlikte intihap edilmiş olan umum azalar hazır bulunmadıkça ihtilâfın esası hakkında komisyon karar veremez.

Madde — 18

Yüksek Âkitler, Daimî uzlaşma komisyonunun mesaişini kolaylaştırmağı ve alehusus salâhiyet-tar makamlarının ona muzaheretini temin etmeğı ve kendisine imkânın müsaadesi nisbetinde bütün vesaikı ve müfit malûmatı vermeğı, kendi arazileri üzerinde komisyonun şahit ve ehlihibre celp ve istima eylemesini ve vaka mahalline gitmesini temin için icap eden tedbirleri almayı taahhüt ederler.

Madde — 19

Daimî uzlaşma komisyonu mesaisinin devamı müddetince komiserlerin her biri, miktarı Yüksek Âkitler arasında müttefikân tesbit ve müsavi surette taksim edilecek olan bir tazminat almaktadır.

Madde — 20

Her halde ve bilhassa Âkitlerin ihtilâf ettikleri mesele eğer icra edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan muamelâtın münbais olduğu takdirde, Beynelmilel daimî Adalet divanı, kendi statukusunun 41 inci maddesine tevfikân ittihazı karar ederek, veya icabı hale göre hakem mahkemesi alınması iktiza eden muvakkat tedbirleri mümkün olan en kısa müddet zarfında tayin eyleyeceklerdir.

Daimî uzlaşma komisyonu, icabı halinde tarafeynle anlaştıktan sonra aynı surette hareket edebilecektir.

Yüksek Âkitlerden her biri daimî uzlaşma komisyonu tarafından teklif edilecek kararın infazına veya tarzı tesviyelere sui tesir etmesi melhuz her türlü tedbirden mütevakkı bulunmayı ve sureti umumiyede ihtilâfı tezyit veya tevsi edecek her hangi bir tarzı muameleye tevessül etmemeğı taahhüt ederler.

Madde — 21

İhtilâf ile aynı zamanda diğer Devletler alâkadar bulunsa dahi, işbu muahede Yüksek Âkitler arasında mabihittatbik olur.

Madde — 22

İşbu muahedenamenin tefsirine müteallik Yüksek Âkitler arasında bir ihtilâf zuhur ederse bu

ihtilâf 4 üncü maddenin 2 inci fıkrasında derpiş edilen usule tevfiikan Beynelmilel daimî adalet divanına arzedilecektir.

Madde — 23

İşbu muahedename tasdik olunacak ve tasdiknameleri mümkün mertebe süratle Ankarada teati edilecektir.

Madde — 24

İşbu muahede tasdiknamelerin teatisini müteakip meriyete girecek ve meriyete girdiğinden itibaren on sene müddetle muteber olacaktır.

Bu müddetin inkizasından altı ay evvel feshedilmezse yeniden beş sene bir müddet için zımnen tecdit edilmiş addolunacak ve tecdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu muahedenin inkizasında, bu muahede mucibince her hangi bir muamele, Daimî uzlaşma komisyonu veyahut Beynelmilel adalet divanı veya Hakem mahkemesi huzurunda cereyan etmekte bulunuyorsa bu muamele, hitamı anına kadar takip edilecektir.

Balâdaki mevaddı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda zikredilen murahhaslar işbu muahedenameyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

(Cinevre) de iki nüsha olarak bin dokuz yüz otuz iki senesi nisanının on altıncı günü tanzim edilmiştir.